

Ondersteuningsgids

2023-2024

Voorwoord

Voor u ligt de ondersteuningsgids van de PCBO Leiderdorp 2023-2024. De ondersteuningsgids is bestemd voor leerkrachten, intern begeleiders en directie van de PCBO en beschrijft de mogelijkheden van ondersteuning en de wegen daarnaartoe. Daarnaast vormt de ondersteuningsgids een goed uitgangspunt voor de communicatie met ouders over ondersteuningsmogelijkheden van hun kind.

Ouders en/of andere belangstellenden hebben inzage in deze ondersteuningsgids. Wanneer ouders en/of andere belangstellenden deze gids raadplegen, is het goed om te beseffen dat de inhoud en het taalgebruik gericht zijn op intern gebruik van deze gids binnen de PCBO.

College van bestuur PCBO Leiderdorp

September 2023

INHOUDSOPGAVE

Voorwoord	2
1 Wie doet wat?	4
1.1 Leerkracht	4
1.2 Onderwijsassistent en leraarondersteuner	4
1.3 Intern begeleider	4
1.4 Directie	5
1.5 Lijst interne specialisten PCBO	7
2 Passend Onderwijs	8
3 Handelingsgericht werken	9
3.1 Achtergrondinformatie	9
3.2 Groepskaart	10
3.3 Groepsplan	10
3.4 Groepsbespreking	10
3.5 Groepsbezoek en nabespreking	10
3.6 Sociaal-emotionele ontwikkeling	10
4. Afname CITO	11
5 Interne expertise PCBO scholen	12
5.1 Dyslexie	12
5.2 Ernstige Reken-Wiskundeproblemen en Dyscalculie (ERWD)	14
5.3 Gedragsproblemen	15
5.4 Bovenschoolse Prismaklas	16
5.5 Orthopedagoog van PCBO	17
6 Externe expertise	18
6.1 Samenwerkingsverband PPO	18
6.2 Ondersteuningsteam PPO	18
6.3 Expertteam PPO	19
6.4 Het Centrum voor Jeugd en Gezin	19
7 Doorstroom volgende klas of doublure	21
7.1 Doorstroom naar groep 3	21
7.2 Doorstroom naar groep 4 t/m 8	22
7.3 Ontwikkelingsperspectief	23
7.4 Communicatie naar ouders en leerling	24
8 Sociale Veiligheid	25

1 Wie doet wat?

1.1 Leerkracht

De groepsleerkracht is verantwoordelijk voor:

- het stimuleren en begeleiden van de cognitieve en sociaal-emotionele ontwikkeling van alle leerlingen in de groep;
- groep 1-2: het opstellen van leerdoelen dmv ParnasSys leerlijnen jonge kind en het maken van een groepsoverzicht taal/ rekenen;
- groep 3 t/m 8: het opstellen van groepsplannen/groepskaart voor technisch lezen, begrijpend lezen, spelling en rekenen;
- afnemen en nakijken van toetsen;
- interpreteren van toetsresultaten en deze bespreken met de intern begeleider;
- voorbereiden groepsbesprekingen;
- regelmatig contact onderhouden met ouders van alle leerlingen in de groep en zorgdragen voor verslaglegging in ParnasSys;
- de intern begeleider op de hoogte houden van leerlingen in een ondersteuningstraject;
- op de hoogte blijven van recente ontwikkelingen op het gebied van passend onderwijs en handelingsgericht werken.

1.2 Onderwijsassistent en leraarondersteuner

De taken van de onderwijsassistent zijn:

- verricht leerlingbegeleiding en onderwijsondersteuning, die vooraf is afgestemd met de leerkracht;
- bieden van extra oefening en uitleg aan leerlingen die hier behoefte aan hebben;
- begeleiden van een deel van de klas bij het zelfstandig werken;
- afnemen van toetsen en tests bij individuele leerlingen of groepen;
- opvangen van klassen bij afwezigheid van docenten;
- samenstellen, printen, kopiëren, nieten, klaarleggen en/of verspreiden van lesmateriaal (zoals toetsen);
- signaleren en verhelpen van leerproblemen bij leerlingen (in overleg met de leraar);
- begeleiden van leerlingen tijdens onder meer excursies, sportdagen, schoolreizen en de viering van feestdagen, begeleiden naar gymzaal;
- (bijdragen aan het) organiseren van excursies, schoolreizen en andere uitstapjes.

1.3 Intern begeleider

De intern begeleider is verantwoordelijk voor:

Coördinerende en uitvoerende taken, zoals

- opstellen van procedures en richtlijnen op het gebied van ondersteuning;
- organiseren van onderzoek en speciale ondersteuning m.b.t. leerlingen met een ondersteuningsbehoefte;

- bewaken van de procedures en afspraken;
- plannen, voorbereiden en verslaglegging van groepsbesprekingen, ondersteuningsteams en gesprekken met externen;
- informeren van de directeur over lopende ondersteuningstrajecten en de laatste ontwikkelingen op het gebied van ondersteuning en passend onderwijs;
- dossiervorming en dossierbeheer;
- opstellen van de toetskalender;
- coördineren van verwijzing en aanmelding van leerlingen voor externe ondersteuning (CJG, PPO en ED);
- stichtingsbreed overleg met intern begeleiders elke zes weken;
- secretaris zijn van het ondersteuningsteam;
- coördineren van plaatsing en terugplaatsing van leerlingen naar en van het SBO of SO;
- coördineren van instroom en uitstroom van nieuwe leerlingen van buitenaf (zij-instromers);
- leerkrachten van groep 7 en 8 ondersteunen bij het overgangstraject van het primair naar voortgezet onderwijs, het PO-VO traject.

Begeleidende taken, zoals

- minimaal twee keer per jaar groepsbezoeken voorafgaand aan de groepsbespreking;
- begeleiden en coachen van collega's in het afnemen van diagnostische toetsen en het invullen van observatieformulieren;
- begeleiden en coachen van collega's bij het interpreteren van gegevens over de ontwikkeling van leerlingen, het opstellen en uitvoeren van de groepsplannen en het bewaken van het vervolg daarop;
- leerkrachten ondersteunen bij het zoeken van remediërend /extra materiaal;
- coachen van leerkrachten in handelingsgericht werken;
- observeren van klassensituaties teneinde advies te geven aan de collega's voor aanpak van een leerling met een ondersteuningsvraag of een aanpak binnen het klassenmanagement.

Innoverende taken, zoals

- kennisoverdracht bij inhoudelijke vergaderingen;
- regelmatig evalueren van de ondersteuning en begeleiding;
- advies uitbrengen en meedenken t.a.v. het onderwijs- en ondersteuningsbeleid van de school;
- initiatieven nemen in innovatieve veranderingen op het gebied van het didactisch en sociaal-emotioneel functioneren van de leerlingen binnen de school;
- voorstellen doen t.a.v. de nascholing van het team m.b.t. de didactische aanpak en pedagogische lijn;
- het team op de hoogte stellen van nieuwe ontwikkelingen op het gebied van ondersteuning;
- implementeren van nieuwe onderwijsontwikkelingen i.s.m. directie;
- het jaarlijks bijwerken van de ondersteuningsgids.

1.4 Directie

De directie is verantwoordelijk voor:

- het goed laten functioneren van de ondersteuningsstructuur op zijn/haar school;
- betrekken van ouders bij de ondersteuning van een leerling;

- op de hoogte zijn van een ontwikkelingsperspectief (OPP);
- evalueren en eventueel bijstellen van de ondersteuning;
- voorzitten en participeren in het ondersteuningsteam;
- de beslissing, samen met de intern begeleider, of een externe organisatie betrokken wordt bij de ondersteuning.

1.5 Lijst interne specialisten PCBO

Bij de PCBO werkt naast de intern begeleiders een aantal medewerkers met één of meerdere specialismen:

- Orthopedagoog
- Rekencoördinator
- Taalcoördinator
- Leescoördinator
- Remedial Teacher
- Master Special Education Needs (SEN)
- Talentbegeleider
- Talentbegeleider kleuters
- Coach studenten en leerkrachten

2 Passend Onderwijs

Ieder kind heeft recht op passend onderwijs dat aansluit op zijn of haar ontwikkeling en talenten. Passend onderwijs betekent zoveel mogelijk regulier onderwijs, door de ondersteuning naar het kind te brengen, in plaats van het kind naar de ondersteuning. Met passend onderwijs wordt de verantwoordelijkheid voor de organisatie van de extra onderwijsondersteuning neergelegd bij de schoolbesturen, in overleg met ouders, leerkrachten en gemeenten. Schoolbesturen hebben een zorgplicht, dat wil zeggen dat zij verantwoordelijk zijn voor het bieden van een passende onderwijsplek voor leerlingen die extra ondersteuning nodig hebben. Zij werken hierbij samen in een regionaal samenwerkingsverband.

Door de verantwoordelijkheden dicht bij de scholen te leggen kan beter worden aangesloten bij de ondersteuningsvraag van kinderen. Voor kinderen die dat echt nodig hebben, blijft gespecialiseerd onderwijs bestaan.

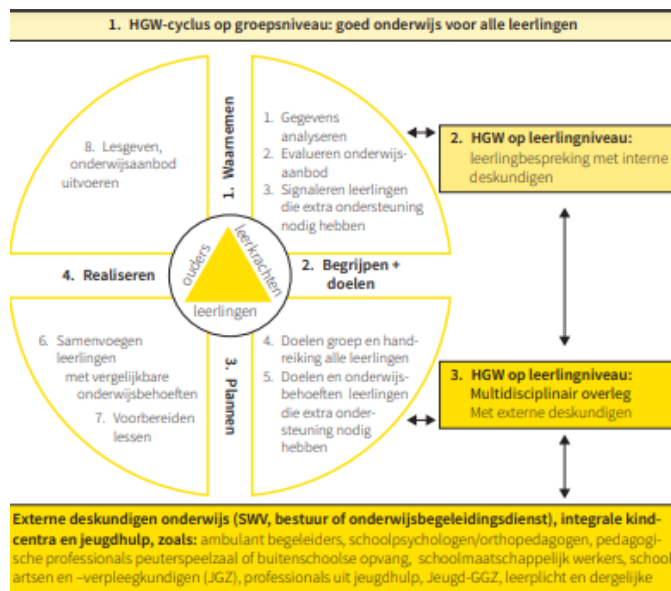
De school is in staat om de ondersteuningsbehoeften van de leerlingen vast te stellen en vervolgens, samen met de ouders, ondersteuning te arrangeren. De school werkt vanuit de principes van handelingsgericht werken en wordt ondersteund door een collegiaal netwerk, aangestuurd door de intern begeleider. Dit netwerk bestaat uit ouders, de intern begeleider, de leerkracht en externe deskundigen. De school houdt de regie.

3 Handelingsgericht werken

3.1 Achtergrondinformatie

Op onze scholen wordt handelingsgericht gewerkt. Handelingsgericht werken, of kort gezegd HGW, maakt goed onderwijs en effectieve leerlingbegeleiding concreet. Op die manier kunnen onze schoolteams beter omgaan met de overeenkomsten en verschillen tussen leerlingen waarbij de focus ligt op schoolsucces voor alle leerlingen. HGW is een werkwijze waarbij onderwijsprofessionals (leerkracht, interne begeleider, directeur en andere deskundigen) in en om de school handelen volgens zeven uitgangspunten¹:

1. HGW is doelgericht.
2. HGW gaat om wisselwerking en afstemming.
3. Onderwijsbehoeften staan centraal.
4. Leerkrachten maken het verschil, ouders doen er evenzeer toe.
5. Positieve aspecten van leerlingen, leerkrachten en ouders zijn van groot belang.
6. De betrokkenen werken constructief samen.
7. De werkwijze is systematisch en transparant.

Figuur 1: HGW-cyclus: de handelingsgerichte onderwijs- en ondersteuningsroute

- Fase 1. waarnemen/signaleren
 - Stap 1: verzamelen van leerlingengegevens in een groepsverzicht;
 - Stap 2: signaleren van leerlingen die extra begeleiding nodig hebben;
- Fase 2. Begrijpen/analyseren
 - Stap 3: Benoemen van de onderwijsbehoeften van de leerlingen;
- Fase 3. Plannen
 - Stap 4: Clusteren van leerlingen met vergelijkbare onderwijsbehoeften;
 - Stap 5: Opstellen van een groepsplan;
- Fase 4. Realiseren
 - Stap 6: Uitvoeren van het groepsplan.

¹ Noëlle Pameijer (2020, derde druk). *Handelingsgericht werken: samenwerken aan schoolsucces*. Uitgeverij Acco.

3.2 Groepskaart

De groepskaart in Parnassys helpt de leerkracht om alle leerlingen goed in beeld te brengen, een zogenaamde 'groepsfoto'. In de groepskaart staan de toetsgegevens van de leerlingen, de onderwijsbehoeften, stimulerende en belemmerende factoren en bijzonderheden over de thuissituatie of gezondheid. Tussentijds wordt de informatie over een leerling bijgewerkt. De groepskaart wordt o.a. gebruikt bij de groepsbesprekingen en de overdracht.

3.3 Groepsplan

In het groepsplan worden per vak de doelen weergegeven, de didactische aanpak en hoe de leerkracht de doelen wil organiseren. Het groepsplan wordt gemaakt voor de vakken rekenen/wiskunde, begrijpend lezen (vanaf groep 4), spelling en technisch lezen voor een half jaar. De leerkracht maakt een groepsplan in september en februari. In februari en juli worden de groepsplannen geëvalueerd.

3.4 Groepsbespreking

De groepsbespreking van de leerkracht met de intern begeleider en de directeur heeft een centrale plaats in de HGW-cyclus. De groepsbesprekingen zijn drie keer per jaar en zijn opgenomen in de jaarplanning. Met het bijwerken van de groepskaart en het evalueren van de groepsplannen, wordt deze cyclus afgerond. Tegelijkertijd starten we een nieuwe cyclus, waarin nieuwe groepsplannen worden opgesteld. De groepsbespreking wordt door de leerkracht voorbereid aan de hand van vaste onderwerpen. De intern begeleider leidt de groepsbespreking.

3.5 Groepsbezoek en nabespreking

Elk jaar gaan de directeur en/of de intern begeleider op groepsbezoek. Een (extra) groepsbezoek kan ook plaatsvinden na een hulpvraag van de leerkracht. Leerkracht en directielid en/of intern begeleider evalueren samen het groepsbezoek. Groepsbezoeken kunnen op verschillende momenten in de HGW-cyclus plaatsvinden.

3.6 Sociaal-emotionele ontwikkeling

Om de sociaal-emotionele ontwikkeling van leerlingen te volgen gebruiken wij op alle scholen van de PCBO bij de kleuterklassen de 'sociale leerlijn jonge kind' van ParnasSys en vanaf groep 3 het observatiesysteem van CITO Leerling in eeld. Beide systemen bieden de mogelijkheid om de sociaal-emotionele ontwikkeling van kinderen systematisch en cyclisch in kaart te brengen. De leerkracht vult vragen in over de leerlingen op basis van eigen observaties. De leerlingen van groep 5 t/m 8 vullen een leerlingvragenlijst in. Aan de hand van de resultaten worden suggesties gegeven om het gedrag van de leerling beter te begrijpen en de ondersteuningsbehoeften te formuleren en vorm te geven. Deze observatiesystemen brengen het volgende op:

- inzicht in sociaal-emotionele ontwikkeling van het individuele kind;
- hoe staat de groep er op sociaal-emotioneel gebied voor;
- spiegel voor de leerkracht;
- ondersteunt het formuleren van actiepunten;
- Desgewenst kan voor een enkele leerling besloten worden tot nader onderzoek;

- koppeling van resultaten met het didactisch functioneren van het kind.

De sociale leerlijn 'jonge kind' van Parnassys en Leerling in Beeld hebben een volwaardige plek in het proces van handelingsgericht werken (HGW) en worden besproken in groepsbesprekingen en oudergesprekken.

4. Afname CITO

Onze scholen gebruiken de toetsen van CITO Leerling in Beeld om leerlingen in hun ontwikkeling te volgen.

- Leerlingen mogen geen hulpmiddelen gebruiken (uitzondering zie hieronder). De wanden zijn vrij gemaakt van hulpmiddelen.
- Als je denkt dat een leerling baat heeft om in het toetsboekje te schrijven, mag dat.
- DMT: *Let op groep 3:* bij IV/V scores op de DMT ook een grafemtoets en de toets voor auditieve synthese afnemen (zie Protocol Leesproblemen en dyslexie).
- DMT wordt bij alle leerlingen afgenomen tot en met eind groep 4. Voor risicoleerlingen (CITO niveau IV en V) geldt dat CITO DMT afgenomen blijft worden om hen beter te kunnen begeleiden.
- AVI wordt afgenomen totdat een leerling AVI-PLUS heeft behaald. Dus indien nodig t/m groep 8. In Parnassys wordt de laatste kaart die hij of zij wel heeft behaald geregistreerd.
- Begrijpend lezen: bij kinderen met dyslexie mag de toets niet voorgelezen worden. Je mag de tekst (niet de vragen) wel vooraf al een keer laten lezen. Daarnaast mag je meer tijd geven. Ook kan gekozen worden voor een adaptieve toets.
- Rekenen/ wiskunde: bij kinderen met dyslexie mag de toets worden voorgelezen of er mag gebruik gemaakt worden van een auditieve toets. Dit wordt in Parnassys geregistreerd.

Overleg met intern begeleider (IB) als een leerling bij grote uitzondering toch hulpmiddelen nodig heeft bij een toets of een toets op een ander niveau afgenomen wordt. Hiervan wordt een aantekening gemaakt in Parnassys bij het toetsresultaat.

5 Interne expertise PCBO scholen

5.1 Dyslexie

Wat is dyslexie?

“Dyslexie is een lees- en/of spellingprobleem dat ernstig en hardnekkig is en dat gedifferentieerd dient te worden van laaggeletterdheid als gevolg van een gebrekkig onderwijsaanbod en als gevolg van een bredere omgevings-, neurologische, sensorische en/of gedragsproblematiek. (Brede Vakinhoudelijke Richtlijn Dyslexie, september 2021).

Bij leerlingen met dyslexie is er sprake van een flinke lees- en/of spellingachterstand. Dit blijkt uit:

- Een onvolledige en/of moeizame automatisering van het lees- en/of spellingproces ondanks goed onderwijs.
- Didactische resistentie: een leerling boekt niet of nauwelijks vooruitgang gedurende een half jaar intensieve leesbegeleiding van ten minste drie keer per week twintig minuten met een aantoonbaar effectieve aanpak.

Ondersteuning bij dyslexie

Alle leerlingen met dyslexie of een vermoeden van dyslexie krijgen in de klas extra ondersteuning. Wij gebruiken het Protocol leesproblemen en dyslexie van het Expertisecentrum Nederlands als leidraad. Dit protocol bestaat uit vier delen: groep 1 / 2, groep 3, groep 4 en groep 5 t/m 8.

Belangrijkste aandachtspunten zijn:

Groep 1 en 2

In de kleuterklas wordt de taalontwikkeling van de leerlingen gevolgd d.m.v. het leerling observatiesysteem ParnasSys leerlijnen jonge kind. Aandacht voor taalontwikkeling en dyslexie is met name gericht op preventie van mogelijke toekomstige problemen. Er wordt gericht gewerkt aan:

- Fonologisch bewustzijn: woorddelen verwijzen naar klankgroepen (vracht-wa-gen);
- Fonemisch bewustzijn: besef dat woorden zijn opgebouwd uit kleine klankeenheden, die in lettertekens kunnen worden weergegeven (b-oo-m) (foneem = klank);
 - o Auditieve analyse/ ‘hakken’: korte woorden opdelen in losse klanken;
 - o Auditieve synthese/ ‘plakken’: klanken samenvoegen tot een woord;
- Letterkennis.

In de klas wordt dan ook veel aandacht besteed aan taal d.m.v. voorlezen, boeken, aanbieden van letters, maar ook voor schrijven d.m.v. stimuleren om eigen naam te schrijven, letters te schrijven etc.

Groep 3 t/m 8

- De taalontwikkeling wordt gevolgd d.m.v. de methodegebonden toetsen en door CITO technisch lezen (DMT en AVI), begrijpend lezen en spelling. Leerlingen met dyslexie of een vermoeden van dyslexie, maar ook leerlingen die moeite hebben met één of meerdere van deze vakken krijgen extra ondersteuning in de klas. Dit wordt vastgelegd in het groepsplan en besproken met de ouders.

Extra ondersteuning op de PCBO-scholen kan bestaan uit verlengde instructie bij

technisch lezen, lezen met een tutor, herhaald tekstlezen (voor-koor-door, tempolezen), duolezen binnen de groep. Daarnaast wordt gebruik gemaakt van de digitale leesprogramma's BOUW! en Letterster. Ook is er de mogelijkheid om RT in te kopen.

Afname CITO:

- Extra afnametijd (met uitzondering van de toetsen op gebied van technisch lezen).
- Toets in meerdere delen afnemen (met uitzondering van de toetsen op gebied van technisch lezen).
- Rekenen:
 - mogelijkheid tot het voorlezen van teksten
- Begrijpend lezen:
 - toets van een lager niveau aanbieden
 - enkele dagen voorafgaand aan de toetsafname de teksten zelf alvast door laten lezen

Vergoede diagnostiek en behandeling

Kinderen met een vermoeden van dyslexie worden aangemeld bij bijvoorbeeld 1801 of de RID, die gespecialiseerd zijn het op het gebied van ernstige dyslexie bij kinderen. Om in aanmerking te komen voor diagnostiek en mogelijk behandeling die vergoed wordt door de gemeente zijn er specifieke criteria vastgesteld:

- De leerling behoort, bij drie opeenvolgende toetsmomenten, bij de 10% zwakst scorende leerlingen (E/V-score) vergeleken met de normgroep voor technisch lezen (woordniveau: CITO DMT-score).

Stappen

- De leerkracht of intern begeleider signaleert n.a.v. de CITO DMT dat er een grote achterstand is bij technisch lezen. Dit is de "nulmeting".
- Als er een grote achterstand is, wordt er een handelingsplan opgesteld voor technisch lezen waarin staat dat er minimaal 1 uur per week extra wordt geoefend.
- Bij voldoende achterstand en hardnekkigheid wordt de leerling aangemeld voor een dyslexieonderzoek.
- De leerkracht en de intern begeleider vullen samen het leerlingdossier/ aanmeldingsformulier in en de ouders vullen ook een aanmeldingsformulier in.

Niet in aanmerking voor vergoede zorg

Als kinderen zwak scoren bij technisch lezen en spelling, maar niet in aanmerking komen voor vergoede zorg (onderzoek en behandeling), betekent dit niet dat er geen sprake is van dyslexie. Op school kunnen deze leerlingen ook extra ondersteuning krijgen zoals hierboven beschreven. Mochten ouders toch verder onderzoek willen laten doen, dan kunnen zij op eigen kosten een particulier onderzoek laten uitvoeren. Dit kan onder andere bij 1801, RID en Quadraat.

5.2 Ernstige Reken-Wiskunde problemen en Dyscalculie (ERWD)

Wat zijn ernstige reken-wiskunde problemen en dyscalculie?

Hoewel de meningen over de definitie van ERWD verdeeld zijn, zijn de huidige werkdefinities:

Ernstige reken-wiskunde problemen ontstaan wanneer het gedurende langere tijd niet lukt om de juiste afstemming te realiseren van het onderwijsaanbod op de onderwijsbehoeften van de leerling.

Wij spreken van *dyscalculie* als ernstige reken-wiskunde problemen ontstaan ondanks tijdig ingrijpen, deskundige begeleiding en zorgvuldige pogingen tot afstemming. De problemen blijken hardnekkig te zijn. De rekenwiskundige ontwikkeling van de leerling wordt waarschijnlijk belemmerd door kindfactoren.

Ondersteuning bij ernstige reken-wiskunde problemen en dyscalculie

Alle leerlingen met ERWD of een vermoeden van ERWD krijgen in de klas extra ondersteuning. Onze leidraad hierin is het Protocol Ernstige Reken- en Wiskunde problemen en Dyscalculie (ERWD)².

Leerlingen die moeite hebben met rekenen krijgen extra ondersteuning. Deze extra ondersteuning wordt beschreven in het groepsplan. Vervolgens wordt het elk half jaar geëvalueerd door de leerkracht en de intern begeleider.

Extra ondersteuning kan bestaan uit:

- Dagelijks verlengde instructie in de klas;
- Bewerkingen worden zo eenduidig mogelijk uitgelegd, hierbij kan gebruik gemaakt worden van visuele ondersteuning, concreet materiaal, stappenplannen;
- Aangepaste lesstof aanbieden (Richtlijn daarbij de Uitwerking Passende Perspectieven Rekenen van de methode);
- Remediërende methode;
- Remediërende software (Muiswerk);
- Huiswerk afgestemd op de leerbehoefte;
- Inzet van extern ingekochte RT.

Afname CITO:

- Extra afnametijd.
- Toets in meerdere delen afnemen. Mogelijkheid tot het voorlezen van teksten.
- Toets van een lager niveau aanbieden.

Diagnostiek en behandeling

Kinderen met een vermoeden van ernstige rekenproblemen of dyscalculie kunnen worden aangemeld bij bijvoorbeeld 1801 of de RID, die gespecialiseerd zijn op het gebied van ernstige dyscalculie bij kinderen. Deze diagnostiek en behandeling wordt niet vergoed door de gemeente. Mochten ouders onderzoek willen laten doen, dan kunnen zij op eigen kosten een particulier onderzoek laten uitvoeren. Op school kan, ongeacht een ERWD-verklaring, de ondersteuning geboden worden die hierboven wordt omschreven.

² Mieke van Groenestijn et al. (2011). Protocol Ernstige RekenWiskunde- problemen en Dyscalculie. Van Gorcum, Assen.

5.3 Gedragsproblemen

We kunnen spreken van gedragsproblemen als een kind zich bijvoorbeeld dwars en opstandig gedraagt, gauw geprikkeld is en driftig wordt, anderen ergert, antisociaal gedrag vertoont (zoals liegen of stelen) of zich agressief gedraagt.

Het kind, de ouders of de omgeving ondervinden er nadelige gevolgen van en het gedrag duurt minstens enkele maanden.

Aanpak gedragsproblemen:

- leerkracht signaleert;
- leerkracht bespreekt gedrag met ouders en kind;
- leerkracht bespreekt gedrag met intern begeleider aan de hand van 5 vragen (zie van der Wolf & Beukering 2013):
 - Het gedrag van deze leerling ziet er concreet als volgt uit:....
 - Emotie: wat doet het gedrag de leerkracht persoonlijk? (bv verstoring van onderwijssituatie, weinig lol meer in werk, twijfel eigen functioneren, frustratie in omgang met ouders).
 - In welke situatie doet het gedrag zich niet voor?
 - Wat heeft leerkracht tot nu toe gedaan?
 - Positieve karaktereigenschappen, sterke kanten of talenten leerling.
- leerkracht en intern begeleider stellen plan van aanpak op met concreet en op korte termijn haalbaar doel ('small win') en een evaluatiemoment;
- eventueel aanmelden bij de orthopedagoog van de PCBO;
- eventueel aanmelding ondersteuningsteam en/of expertteam PPO;
- eventueel aanmelding Jeugdteam door ouders;
- eventueel aanmelding bij GGZ door ouders.

Extra ondersteuning kan bestaan uit:

- gewenst gedrag benoemen;
- duidelijke grenzen stellen;
- plek bieden om rustig te worden: time-out-plek;
- positieve kanten blijven benoemen;
- van te voren afspreken wat er die dag gaat gebeuren;
- hoeveelheid lesstof verkleinen of in delen aanbieden;
- extra loopje;
- wiebelkussen;
- koptelefoon tijdens het werken;
- study buddy

5.4 Bovenschoolse Prismaklas

Leerlingen met een ontwikkelingsvoorsprong hebben soms extra ondersteuning nodig. Indien daartoe aanleiding is, komt de leerling in aanmerking voor deelname aan de Prismaklas, voor leerlingen van de groepen 5 t/m 8. Deze bovenschoolse Prismaklas is opgezet voor de vier scholen van de PCBO: 't Bolwerk, de Kastanjelaan, de Regenboog en de Willem de Zwijgerschool. In deze klas wordt aandacht besteed aan de specifieke behoeften van cognitief getalenteerde leerlingen. Onze doelen voor deze leerlingen zijn gericht op het: leren denken, leren leren en leren leven. Het werken in projectvorm doet een beroep op onder andere het aanleren van vaardigheden en leer- en werkstrategieën, plannen en organiseren, het opbouwen van doorzettingsvermogen en het leren samenwerken met ontwikkelingsgelijken. Vanzelfsprekend krijgen de leerlingen niet alleen in de Prismaklas extra aandacht, maar wordt er in de eigen groep ook ingesprongen op de leerbehoeften. Denk hierbij aan het compacten en verrijken van de leerstof, waardoor er tijd vrijkomt voor de opdrachten van de Prismaklas.

Voor leerlingen met een ontwikkelingsvoorsprong in de groepen 3 en 4 wordt periodiek een Prisma-atelier aangeboden.

Voor leerlingen die makkelijk meekomen met de leerstof en goede resultaten behalen, bieden we binnen de scholen extra uitdaging in de vorm van verrijkingswerk. Het reguliere groepswork wordt zoveel mogelijk compact aangeboden. Het verrijkingswerk komt er niet bij, maar in de plaats van regulier werk.

Wanneer in aanmerking voor Prismaklas?

Leerlingen komen in aanmerking voor de Prismaklas als ze hoogbegaafd zijn of als het vermoeden bestaat dat ze dat zijn. In dat laatste geval vullen leerkrachten (en ouders) signaleringslijsten in en wordt aan de hand daarvan met ouders, leerkracht en IB-er gesproken.

Wanneer in aanmerking voor verrijkingswerk?

Leerlingen komen in aanmerking voor verrijkingswerk als aangenomen wordt dat hij of zij op didactisch vlak meer aan kan, dan in de klas wordt aangeboden. Deze leerlingen halen op de CITO Rekenen en Begrijpend lezen een score I. In overleg met de IB-er kan hiervan afgeweken worden.

Hoogbegaafdheid in-Zicht

Indien nodig maken we gebruik van de quickscan en de signaleringslijsten van Hoogbegaafdheid In-Zicht. Het is een interactief instrument, dat ondersteuning biedt bij de signalering van hoogbegaafde leerlingen. Het is geen vervanging voor het meten van de intelligentie.

Taken en bevoegdheden

Binnen het onderwijsbeleid hoogbegaafdheid zijn de volgende rollen of functies te benoemen:

- De leerkracht heeft te allen tijde de verantwoordelijkheid dat een leerling het juiste onderwijsaanbod krijgt. Daarbij kan de leerkracht ondersteuning inroepen van intern begeleider, talentbegeleider en directeur.
- De intern begeleider is verantwoordelijk voor het ondersteuningsaanbod aan de betreffende leerlingen en begeleidt het proces van aanmelding. De intern begeleider werkt intensief samen met de leerkracht. De intern begeleider bespreekt met de talentbegeleider of de leerling geplaatst kan worden.
- De talentbegeleider is verantwoordelijk voor de coördinatie en uitvoering van het

beleid in de Prismaklas.

Besluitvorming

Signaleringsbesluit

De leerkrachten van groep 1 en groep 3 vullen de quickscan in van Hoogbegaafdheid in Zicht en leggen de resultaten voor aan de intern begeleider. Alle leerkrachten, van groep 1 t/m 8, kunnen altijd in gesprek gaan met ouders en intern begeleider om met behulp van de signaleringslijsten het vermoeden van (hoog)begaafdheid te onderzoeken.

Handelingsbesluit

Leerkracht en intern begeleider besluiten tot vervolgstappen (signalering en eventueel diagnostiek). In geval van verschil van inzicht is de mening van de intern begeleider doorslaggevend.

Versnellingsbesluit

Het besluit tot versnellen wordt genomen door de intern begeleider in samenspraak met de ouders, leerkracht en de directeur van de betreffende school. In geval van verschil van inzicht is de mening van de directeur doorslaggevend.

Prismaklas deelname besluit

De intern begeleider en talentbegeleider zijn beslissingsbevoegd over deelname aan de Prismaklas.

Prioriteitenbesluit

Wanneer er sprake is van tegengestelde belangen neemt de directeur van de school de uiteindelijke beslissing.

5.5 Orthopedagoog van PCBO

Aanmelding orthopedagoog

Het kan voorkomen dat de leerkracht en/of intern begeleider vragen hebben over een leerling waar zij zelf niet uitkomen. Extra onderzoek, bijvoorbeeld een intelligentieonderzoek of het afnemen van een gedragsvragenlijst, kan dan waardevolle informatie opleveren. Binnen de PCBO-scholen is een orthopedagoog in dienst. Als de leerkracht handelingsverlegen is, neemt hij/zij contact op met de intern begeleider. Samen wordt er bekeken wat de vervolgstappen zijn, waaronder de mogelijkheid tot verder onderzoek. De intern begeleider meldt de leerling aan bij de orthopedagoog. Hierna volgt een intakegesprek met de ouders, de orthopedagoog, de leerkracht en de intern begeleider. Hierin wordt afgesproken welke vervolgstappen genomen gaan worden.

Na enkele weken volgt een evaluatiegesprek met advies voor school en thuis. Hier zijn de ouders, leerkracht en intern begeleider bij aanwezig. School maakt een plan en evalueert dit regelmatig met ouders.

Onderzoeksmogelijkheden:

- Intelligentieonderzoek (WISC-V-NL en WIPPSI-IV-NL);
- Signalering van gedragsproblemen (SEV-vragenlijst);

Als de ouders een onderzoek willen en de school heeft geen hulpvraag, verwijst de school door naar een particulier bureau. De kosten zijn voor de ouders. De orthopedagoog van de PCBO is niet bevoegd voor het stellen van diagnoses van

psychiatrische stoornissen (o.a. ADHD). In dat geval kunnen ouders hun kind aanmelden bij de Rivierduinen, Curium of een particulier bureau.

6 Externe expertise

6.1 Samenwerkingsverband PPO

Scholen

Het samenwerkingsverband Passend Primair Onderwijs regio Leiden (PPO) ondersteunt basisscholen bij het omgaan met verschillen tussen kinderen in de groep (www.pporegioleiden.nl). Onder het samenwerkingsverband PPO vallen Voorschoten, Wassenaar, Oegstgeest, Kaag en Braassem, Leiderdorp, Zoeterwoude en Leiden, bestaande uit:

- Alle basisscholen uit de regio;
- Speciaal basisonderwijs;
 - SBO de Vlieger;
- Speciaal onderwijs;
 - Leo Kannerschool: leerlingen met gedragsstoornissen en/of psychiatrische problematiek;
 - de Thermiek: leerlingen met lichamelijke beperkingen, lichamelijke/verstandelijke beperkingen (meervoudig gehandicapt). Ook wordt de school bezocht door leerlingen met een indicatie langdurig ziek;
 - De Korte Vlietschool: leerlingen met een verstandelijke beperking;
 - PI De Brug: leerlingen met gedragsproblematiek of psychiatrische problematiek;
 - OZC Orion: leerlingen met (ernstige) gedragsproblemen.

Al deze scholen in de regio Leiden werken samen om voor alle leerlingen een passend onderwijsaanbod te kunnen bieden.

Wat biedt PPO

- Professionaliseren van leerkrachten;
- Ondersteunen van scholen bij de aanpak van leerlingen met een specifieke hulpvraag;
- Beschikbaar stellen van deskundigheid over uiteenlopende onderwerpen zoals leesproblemen, gedragsproblemen, klassenorganisatie, pesten, gesprekken met ouders etc.;
- Samenwerking bevorderen met de jeugdhulpverlening;
- Adviseren over andere vormen van (speciaal) onderwijs;
- Ondersteunen bij het vinden van het best passende onderwijsarrangement.

PPO onderwijsspecialisten

Een tweetal onderwijsspecialisten van PPO ondersteunt de vier scholen van de PCBO bij de vormgeving van het bovenstaande.

6.2 Ondersteuningsteam PPO

Soms is het voor de leerkracht, intern begeleider en ouders niet duidelijk welke ondersteuning gewenst is. In dat geval kan het ondersteuningsteam (OT) bij elkaar komen. Er wordt dan hulp ingeroepen van de onderwijsspecialist van ons samenwerkingsverband PPO. Deze specialist kent de weg naar beschikbare

ondersteuning in het onderwijs. Doel van het ondersteuningsteam is om te onderzoeken welke ondersteuning het beste past bij de behoefte van het kind en af te spreken hoe deze wordt uitgevoerd. In overleg met ouders en onderwijspecialist kan er een medewerker van het Jeugdteam en/of de jeugdarts aansluiten.

Werkwijze ondersteuningsteam (OT)

- voor er een OT bijeengeroepen wordt, wordt het groeidocument ingevuld door de school en de ouders. Dit is een digitaal document waarin belangrijke informatie over het kind opgenomen wordt. Zo krijgt iedereen die uitgenodigd is de informatie die nodig is;
- ouders geven middels het ondertekenen van het toestemmingsformulier OT toestemming voor het aanmelden van hun kind bij het ondersteuningsteam;
- tijdens de bespreking wordt geprobeerd met elkaar antwoorden te vinden op de vragen die er zijn en worden doelen gesteld;
- aan het eind van de bespreking wordt afgesproken wie actie onderneemt en wanneer;
- soms is er een vervolgbespreking nodig. Dan wordt besproken of het beter gaat met het kind, of de doelen behaald zijn en of er nog meer acties nodig zijn;
- de intern begeleider coördineert dit proces.

6.3 Expertteam PPO

Als blijkt dat er meer ondersteuning nodig is dan wij als scholen kunnen bieden, kunnen we een beroep doen op het expertteam van ons samenwerkingsverband PPO. Het expertteam bestaat uit deskundigen die gespecialiseerd zijn in ondersteuning aan leerlingen en leerkrachten op het gebied van gedrag, motoriek, taalontwikkeling, leerlingen met een ontwikkelingsachterstand of leerlingen met een ontwikkelingsvoorsprong, enzovoort.

Werkwijze aanvraag bij het expertteam Leiderdorp

- bij complexere vragen over (een) leerling(en) kan ondersteuning door het expertteam aangevraagd worden middels het aanvraagformulier, de onderwijspecialist is hier altijd bij betrokken;
- de expert neemt contact op en bekijkt indien nodig het schooldossier;
- verdere afspraken worden gemaakt voor observatie en/of onderzoek, ondersteuning en begeleiding.

6.4 Het Centrum voor Jeugd en Gezin

Ouders, kinderen en leerkrachten kunnen bij het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG) terecht met al hun vragen over opgroeien en opvoeden. In het CJG werken verschillende professionals samen, zoals jeugdartsen, jeugdverpleegkundigen, logopedisten, maatschappelijk werkers en pedagogen.

Wat doet het CJG tijdens de basisschoolperiode?

Tijdens de basisschoolperiode wordt van alle kinderen in groep 2 en groep 7 groei en ontwikkeling gevolgd door het CJG. Voor kinderen in groep 2 komt de assistente op school en meet en weegt de kinderen en test of ze goed zien en horen. Vooraf vullen ouders een vragenlijst in om een beeld te geven van de gezondheid en ontwikkeling van hun kind. Er wordt gekeken wat goed gaat en waar misschien vragen of zorgen over zijn of waar ondersteuning nodig is. Als er reden voor is of op verzoek van ouders, nodigt het

CJG ouders uit voor een gesprek op het CJG. In groep 7 vullen ouders een vragenlijst in, indien nodig worden ouders uitgenodigd voor een gesprek op het CJG.

Naast deze vaste momenten in groep 2 en 7 heeft de intern begeleider drie keer per jaar een afspraak met de jeugdverpleegkundige. Zij bespreken samen, met toestemming van ouders, individuele leerlingen waar vragen zijn over opvoeding, ontwikkeling en gezondheid.

Daarnaast ondersteunt het CJG de school bij het uitvoeren van gezondheidsprojecten, zoals gezond eten, drugs, alcohol en seksualiteit.

Wat doet logopedie op de basisschool?

Logopedie houdt zich bezig met het verbeteren van het spreken en alles wat daarmee samenhangt: de taal, de uitspraak, verkeerde mondgewoonten en de stem.

Alle leerlingen worden rond hun vijfde verjaardag gescreend op school door een logopedist van het CJG. Mogelijke problemen rondom de spraak en taal kunnen dan vroeg worden ontdekt en verholpen. Ouders krijgen een uitnodiging voor dit onderzoek. Ouders zijn in principe niet bij het onderzoek zelf aanwezig. Mocht de logopedist het nodig vinden, worden ouders uitgenodigd voor een gesprek. De gegevens worden met de leerkracht en /of de jeugdarts besproken. Voor eventuele behandeling worden leerlingen doorverwezen naar een vrijgevestigde logopediepraktijk. Leerlingen uit de overige groepen kunnen op verzoek onderzocht worden.

7 Doorstroom volgende klas of doublure

7.1 Doorstroom naar groep 3

De overgang van een kind naar groep 3 heeft tegenwoordig niet zozeer meer te maken met leeftijd, maar met de ontwikkeling die de leerling heeft doorgemaakt (www.onderwijsinspectie.nl). De Wet op het Primair Onderwijs schrijft voor dat een kind recht heeft op een ononderbroken ontwikkeling. Een kind moet de basisschool kunnen doorlopen in acht jaar. Een eventueel langer of korter verblijf in een kleutergroep moet gebaseerd zijn op de voortgang in de ontwikkeling van individuele kinderen.

Alle vier de PCBO scholen beoordelen de ontwikkeling van kinderen door te kijken naar beginnende geletterd- en gecijferdheid, maar ook naar de lichamelijke en emotionele ontwikkeling, taakgerichtheid, belangstelling, taalontwikkeling, het samen spelen en werken. Leeftijd speelt daarbij natuurlijk wel een belangrijke rol en vormt dan ook de basis voor ons beleid van doorstroom naar groep 3.

- Leerlingen geboren van september t/m december, “de herfstkinderen”, worden **altijd** besproken in de groepsbespreking van januari en de daarop volgende groepsbesprekingen. Een deel van deze leerlingen stroomt na tweeënhalf jaar kleuterklas door naar groep 3; een deel na ruim anderhalf jaar.
- Voor **alle** leerlingen geldt, dat de ontwikkeling bepalend is voor de doorstroom naar groep 3 ongeacht de leeftijd. Dit betekent dat de school met ouders in gesprek gaat over doublure of versnelling. De beslissing of een kind doubleert of versnelt ligt uiteindelijk bij de school.

Hoe wordt de ontwikkeling van een kind bepaald?

Signaleringslijsten

Bij alle vier de PCBO-scholen wordt gekeken naar de aanwezigheid van de elementaire lees- en rekenvoorwaarden, beginnende geletterdheid en gecijferdheid.

Ontwikkelingsvolgsysteem

In de kleuterklassen van het PCBO-onderwijs wordt gebruik gemaakt van de ParnasSys leerlijnen jonge kind. Hierin registreert de leerkracht wat een kind al kan en wat de ontwikkelingsdoelen zijn. Op deze manier wordt een duidelijk beeld verkregen van verschillende ontwikkelingsgebieden, zoals fijne en grove motoriek, taalontwikkeling, schrijfontwikkeling, voorbereidend rekenen, visuele coördinatie en oog-handcoördinatie. Door deze systematische registratie wordt al in een vroeg stadium duidelijk of een kind op een bepaald gebied nog moeite heeft en kan er snel worden gehandeld. Ditzelfde geldt voor kinderen die voorlopen op bepaalde ontwikkelingsgebieden.

Sociaal-emotionele ontwikkeling

De sociaal-emotionele ontwikkeling van het kind wordt in kaart gebracht met behulp van de sociale leerlijn het jonge kind van ParnasSys. Hier wordt gekeken naar het welbevinden en betrokkenheid van het kind.

De volgende onderdelen worden ingevuld: sociaal initiatief, sociale flexibiliteit, sociale autonomie, impulsbeheersing en inlevingsvermogen.

Eindadvies

De ontwikkeling van kinderen wordt gedurende het gehele jaar met ouders besproken. Uiterlijk in maart-april gaan de leerkrachten in gesprek met de ouders over de mogelijke

doorstroming of verlenging van het eerste schooljaar; hierbij staan de bovengenoemde ontwikkelingsaspecten en eventuele toetsresultaten centraal. Bij (onderbouwde) overeenstemming wordt al een besluit genomen, bij twijfel wordt een vervolgesprek gepland. Uiteindelijk beslist de school.

Tijdens de groepsbespreking van juni formuleren we een definitief advies over het doorstromen naar groep 3. Er zijn dan al meerdere gesprekken met ouders geweest. De afspraken worden vastgelegd in ParnasSys. Het advies om wel of niet door te stromen komt tot stand in overleg tussen ouders en school. Bij verschil van inzicht met de ouders worden de mogelijke consequenties besproken en vastgelegd. Uiteindelijk beslist de school.

De intern begeleider en de leerkrachten gaan de leerlingen, die niet naar groep 3 doorstromen, intensief volgen. Indien nodig wordt aanvullend onderzoek afgenomen.

7.2 Doorstroom naar groep 4 t/m 8

Indien een leerling zich onvoldoende heeft ontwikkeld en er zijn sociaal-emotionele problemen, dan zijn er twee mogelijkheden: (1) de leerling gaat over naar de volgende groep met een 'individuele leerlijn' of (2) de leerling doet het jaar over, een doublure. Beide opties worden hieronder besproken.

Een individuele leerlijn/ ontwikkelingsperspectief

Leerlingen kunnen overgaan naar de volgende groep met een 'individuele leerlijn' voor één of meerdere vakgebieden. De leerling krijgt dan een individueel programma aangeboden, aangepast aan zijn of haar niveau en mogelijkheden. Er wordt dan een ontwikkelingsperspectief (OPP) opgesteld met indien mogelijk daarbij het te verwachten uitstroomniveau voor deze leerling op dit vakgebied. Dit wordt zorgvuldig met ouders besproken.

Doublure

Sommige leerlingen hebben meer tijd nodig om zich te ontwikkelen. Dan bestaat de mogelijkheid tot doublure. Voor leerlingen en ouders is dit een ingrijpende beslissing. Doubleren betekent namelijk dat de reguliere schoolloopbaan van een kind wordt onderbroken. Bij de beslissing wordt met name gekeken naar het welbevinden en de sociaal-emotionele ontwikkeling (o.a. zelfvertrouwen, faalangst en sociale vaardigheden).

Tevens kijken we naar de cognitieve ontwikkeling (kennis en vaardigheden) en de werkhouding (o.a. concentratie).

Indien een leerling doubleert wordt er een plan van aanpak gemaakt. Nieuwe hiaten moeten worden voorkomen, maar verveling op gebieden die wel ontwikkeld zijn eveneens. Als na doublure blijkt dat een leerling nog niet in staat is om het programma te volgen, volgt (extern) onderzoek. De resultaten van school en het onderzoek, de observaties van de leerkracht en de mening van ouders bepalen het vervolgtraject.

Hoe wordt de ontwikkeling van een leerling bepaald?

Resultaten methode- en niet-methodetoetsen

De rapportgegevens zijn gebaseerd op methodegebonden toetsen en de observaties van de leerkracht. Daarnaast hebben we de gegevens van de CITO toetsen, die een indicatie geven over hoe de leerstof over langere termijn beklijft. De leerlingen worden

gedurende hun hele schoolloopbaan gevolgd met CITO.

Vaardigheidsgroei

Naast het resultaat van de CITO toets scores is bij doublure ook de vaardigheidsgroei van de individuele leerling van belang. Hieronder verstaan we de groei die de leerling zelf doormaakt. Zo kan een leerling voor een vak altijd een lage score halen op een toets, maar wel een groei doormaken t.o.v. van zichzelf.

Mening van ouders en leerling

Ouders worden nauw betrokken als er sprake is van een mogelijke doublure.

Overige overwegingen

- sociaal-emotionele ontwikkeling;
- verwachte effectiviteit van de doublure;
- zijn er vermoedens van dyslexie?
- leeftijd;
- lichamelijke conditie (snel moe?);
- relatie gedrag/resultaten;
- schoolloopbaan (steeds twijfelachtig over?);
- relaties (heeft de leerling vriendjes in de groep, komt het bij doublure bij een jonger broertje of zusje?);
- werkhouding (waaronder motivatie en faalangst);
- interesse;
- gezinssituatie;
- schoolorganisatie (grote/kleine groep, rustige/drukke groep).

7.3 Ontwikkelingsperspectief

Vanuit de onderwijsinspectie wordt er op toegezien dat er voor alle leerlingen met speciale behoeften in het basisonderwijs een ontwikkelingsperspectief geformuleerd wordt.

Op basis van de ondersteunende en belemmerende factoren van de leerling wordt het ontwikkelingsperspectief (OPP) opgesteld. De ouders spelen hierbij een belangrijke rol. Er wordt een prognose gesteld voor het voortgezet onderwijs. In een ontwikkelingsplan wordt beschreven hoe de prognose bereikt kan worden. Er vindt twee keer per jaar een evaluatiegesprek plaats.

Traject per leerling:

- Het basisaanbod intensiveren;
- Leerling aanmelden voor de leerlingbespreking;
- Het in kaart brengen van de ontwikkeling van de leerling;
- Het nemen van een besluit;
- Het opstellen van een ontwikkelingsperspectief;
- Het uitvoeren van het ontwikkelingsperspectief;
- Het cyclisch monitoren, evalueren, bijstellen en afronden van het OPP.

Tijdens de evaluatiegesprekken worden onder andere de onderstaande vragen besproken:

- Is het geplande aanbod door de leerkracht gerealiseerd? Wat zijn de resultaten? Heeft het gewerkt?
- Is de geplande vaardigheidsgroei behaald? Zijn de gestelde tussendoelen bereikt?

- Ontwikkelt de leerling zich conform de verwachtingen?
- Welke doelen streeft de school de komende periode in het OPP na?
- Wat biedt de school? Welke aanpassingen zijn in het aanbod nodig?
- Indien nodig vindt bijstelling van het OPP plaats.
- Is een aanvraag extra ondersteuning noodzakelijk? Als er geen extra ondersteuning nodig is, wat is dan wenselijk binnen de basisondersteuning?
- Kiest de school ervoor het OPP voort te zetten?

De voortgang en de uitkomsten van de evaluatie zijn onderwerp van gesprek met de ouders en (eventueel) met de leerling.

7.4 Communicatie naar ouders en leerling

Tijdens de oudergesprekken gedurende het jaar worden de ouders op de hoogte gesteld van de ontwikkeling van hun kind. Indien een leerkracht twijfels heeft over deze ontwikkeling dan worden deze direct met de ouders besproken. Ouders kunnen te allen tijde in ParnasSys de resultaten van hun kind bekijken/volgen.

Gedurende het schooljaar organiseren we de oudercontacten als volgt:

Start schooljaar, 2e week	Startgesprekken (iedereen)	Leerlingen (vanaf groep 5)/ ouders/ leerkracht
	Informatieavond	Ouders/ leerkracht
November	Oudergesprekken (iedereen)	Ouders/ leerkracht
Januari	Adviesgesprekken groep 8	Leerling/ ouders/ leerkracht/ IB of directeur
Februari	Rapport 1 mee	
Maart	Oudergesprekken (iedereen)	Ouders/ leerkracht
Mei	Oudergesprekken (op aanvraag)	Ouders/ Leerkracht
Einde schooljaar	Eindgesprekken (iedereen)	Leerlingen (vanaf groep 5)/ ouders/ leerkracht
juli	Rapport 2 mee	

Definitief besluit tot doublure wordt, in overleg met de intern begeleider, in principe eind mei genomen. Vervolgens worden er zorgvuldige afspraken gemaakt tussen de leerkracht en de ouders: wie stelt het kind op de hoogte van de doublure en op welk moment? Hoe wordt de beslissing gecommuniceerd naar de groep?

8 Sociale Veiligheid

In september 2018 is de PCBO, gezamenlijk met de kinderopvangorganisatie FloreoKids, gestart met een tweejarig traject voor het opzetten en het implementeren van een Sociaal Veiligheidsplan in samenwerking met de GGD.

Het doel van sociale veiligheid is om een zo veilig mogelijke ontwikkel-, leer- en werkomgeving te creëren voor kinderen, professionals en ouders/verzorgers. Alle afspraken, reglementen en ook de samen opgestelde beroepscode zijn terug te vinden in een heldere [infographic](#).

De wet meldcode Kindermishandeling en Huiselijk geweld is daar onderdeel van.

